

Прошлог петка, на православни празник Света Три Јерарха, изасланик ГС УН Марти Ахтисари представио је Београду и Приштини свој Свеобухватни предлог за решење статуса Косова, најављиван од стране представника тзв. међународне заједнице као “компромисни предлог”, наводно сачињен на основу резултата бечких преговора који су вођени од марта до септембра прошле године између преговарачких тимова Београда и Приштине. Компромис би требало да чини некакву средину између става српске стране “може све осим независности” и албанског става “ништа осим независности”. Али чак и летимичан преглед писања стране и домаће штампе о Ахтисаријевом плану показује да је општи утисак да његов план представља максимално излагање у сусрет албанским захтевима за отцепљењем јужне српске покрајине. Устав, државни симболи, чланство у међународним организацијама, контрола граница и ваздушног простора, сопствене војне и полицијске снаге, обавештајна служба и бројна друга обележја суверености не остављају нимало простора за сумњу да је у питању “роад-мап” за стварање још једне албанске државе на Балкану. И сам Ахтисари је, према наводима Тима Џуде, чак негде рекао и “да само особа са коефицијентом интелигенције мањим од 60 неће схватити да тај документ значи независност” (Т. Џуда: Следи велико ценкање). Коначно, током прекјучерашње посете Лондону, Ахтисари је ВВС-у отворено рекао да “...наравно да свако има право да чита документ како му одговара. Али, сви су признали да би то била независност под међународним надзором” (Интервју са М.Ахтисаријем, ВВС 5.2.2007).

Толико о природи Ахтисаријевог „компромиса” у вези са будућим статусом Косова и Метохије. Али да би план био прихватљивији и међународној и српској јавности, предвиђени су одређени уступци српској страни, који би наводно требало да омогуће бољи живот Срба на том будућем независном Косову, и они се првенствено односе на питања децентрализације и заштите српске културне и верске баштине. Тако, Ахтисаријев заменик Алберт Роан, у интервјуу бечком листу „Прессе” тврди да је „свака појединачна одредба (Ахтисаријевог предлога, В.М.) компромис између супротстављених ставова Срба и Албанаца”. Наравно, било би добро да је заиста тако и да Срби могу да кажу, као што је 2. фебруара већ (из)рекао министар Вук Драшковић (РТС, емисија „Око”), како је „98% текста у Ахтисаријевом предлогу прихватљиво за српску страну” (Драшковић је на истом месту у „неприхватљива” 2% текста убројао предвиђено чланство Косова у међународним организацијама, контролу граница и косовску војску). Ако би то заиста било тачно, тада би та „нова права” косовских Срба ако не ослабила, онда на извештан начин „разблажила” снагу српских аргумената против независности Косова који се тичу поштовања међународног права, „српске тапије” на Косово, валидности Резолуције 1244, као и опасности коју би независност Косова представљала као преседан. С друге стране, тиме би и заговорници независног Косова међу самим Србима добили јак аргумент и

лајтмотив за своју, истина снажну и координисану, али бар досада прилично шупљу „конструктивну“ кампању - „признајмо независно Косово, а затим трком у Европу“. Зато је од највеће важности погледати поближе решења из Ахтисаријевог плана која се тичу две теме о којима се понајвише преговарало у Бечу, а то су децентрализација и заштита културне и верске баштине - наиме, ако су та решења квалитетна и „одржива“, то би значило да је Ахтисаријев план бар делом „дете компромиса“; ако не, то би значило да је тај део његовог предлога ипак само „зелена трава“ (да кажемо то богдантирнанићевски), тј. виртуелна шаргарепа Србима и готово сувишан детаљ, украс неког његовог сасвим другачијег Плана.

Косовски паноптикон

Децентрализација и нове српске општине: У овом сегменту су готово до најмањег детаља примењена сва решења која је предложила Приштина - они су понудили 5 нових општина и проширење једне постојеће (Ново Брдо), а то нуди и Ахтисари (чак притом покушава да прикрије истину и каже да је предвиђено формирање 6 нових општина са српском већином, али ту убраја и постојећу општину Ново Брдо (значи нове општине Грачаница, Клокот, Ранилуг, Партеш, Северна Митровица + проширене границе општине Ново Брдо), а иако су Срби на бечким преговорима тражили формирање 12 нових и проширење 2 постојеће општине.

[\(1\)](#)

Притом, Ахтисари није прихватио српски захтев за уједињењем Северне Митровице са (постојећом) општином Звечан у једну општину, већ је предвидео формирање „Заједничког одбора“ за сарадњу и координацију између општина Северне Митровице и (албанске) Јужне Митровице, од 11 чланова које бира Међународни цивилни представник - МЦП (што практично значи 5 Албанаца из Ј.М. + 5 Срба из С.М. + међународни представник), а који ће имати веома важну улогу како у припреми и реализацији Решења, тако и у спровођењу локалних избора и контроли функционисања Северне Митровице након избора. Срби из Северне Митровице објашњавају да је Ахтисаријева стратегија да, након првих локалних избора (који ће бити одржани 5 месеци након преноса овлашћења са УНМИК-а, које ће трајати 4 месеца - значи након 9 месеци), масовним гласањем Албанаца из Јужне Митровице и других делова Косова на изборним местима у Северној Митровици (по бирачким списковима које су правили сами Албанци уз подршку УНМИК-а) - једноставно преузму односно „поврате“ контролу Албанаца над Северном Митровицом.

Готово све надлежности које су кључне за функционисање и одржање нових

српских општина упућене су на контролу, надзор и ревизију Приштине, па чак и донације из Београда морају да иду преко косовског буџета (што је такође био захтев Албанаца). Министарство локалне управе Косова може да изврши ревизију и чак да укине споразум о сарадњи између српских општина и заједнице српских општина на Косову са општинама и институцијама у Србији „ако није у сагласности са централним оквирним законом Косова“ (Анекс III, члан 10). На такво решење Министарства Срби могу да упуте жалбу Окружном суду, у чијем саставу ће судије из редова српског народа чинити око 15% од укупног састава – дакле са потпуном преваленцијом албанских судија који ће, јелте, као и до сада, у предметима „Срби против Приштине“ пресуђивати „ни по бабу ни по стричевима“...

Ахтисаријев план начелно ставља фокус на безбедност и владавину права, али конкретна решења - попут процедуре за избор локалног шефа полиције – урађена су такође у складу са албанским захтевима. Наиме, избор је „двокружан“: 1. корак – локална скупштина предложи два кандидата „који задовољавају професионалне стандарде“ министру полиције, који у року од 15 дана одабере једног или одбије листу; 2. корак (у случају одбијања првог предлога) – локална скупштина предложи два нова кандидата, али – и у томе је 'квака' – сада они морају да буду из састава Косовске полицијске службе, и министар опет треба да изабере једног. Сад, чак и ако нисте циник, можете замислити ситуацију у којој министар „по правилу“ одбија прву листу и чека другу, на којој су кандидати КПС-а, а да би изабрао „локалног шерифа“. И где је ту проблем? Па, у томе што у селекцији кандидата за КПС пресудну улогу имају власти у Приштини и сам министар полиције. И тиме је круг затворен.

Посебно је интересантно да је планирано да се попис становништва на Косову одржи након годину дана од ступања Решења на снагу (где се Србији дозвољава да упише расељена лица која желе да се врате на Косово), а да је остављена могућност да се, у складу са демографским кретањима у општинама (и сумњивом клаузулом која се тиче „функционалности и одрживости општинских органа власти“), границе општина могу ревидирати од стране МЦП, у координацији са Владом Косова и то у року од шест месеци од подношења коначног резултата пописа, што се иначе поклапа са тренутком у којем је могућ престанак мандата МЦП. Наравно, не треба ни сумњати у начин на који би биле извршене накнадне корекције граница појединих општина и, на чију штету.

Заштита верског и културног наслеђа: Ахтисари је само на први поглед у овој области највише изашао у сусрет српским захтевима – понудивши уместо 39 заштићених зона које је српска страна тражила укупно 45, подељених у три групе. Али скривена поента је у следећем: Ахтисари не пристаје на српски захтев за хитном

реституцијом црквене имовине и земљишта, нити да СПЦ купи приватну имовину која се налази у тим зонама а неће бити предмет реституције и

уз то заштиту тих зона поверава косовској полицији

– осим за 9 најважнијих зона (8 манастира + Газиместан) које ће штитити МВС (ex-КФОР), и то само до потпуне примене Решења, што значи најдуже у наредне 2 године! Сад, знајући колико косовски Албанци брину о голим животима косовских Срба, може се предвидети са којом ажурношћу ће се у будућности старати о српским црквама и манастирима (у протеклих седам година руинирано је око 150 цркава и других објеката СПЦ на Косову).

Наравно, заштиту осталих 36 заштићених зона надгледаће Савет за надгледање спровођења који ће бити састављен од „локалних и међународних представника“, уз симболично учешће по једног представника СПЦ и једног стручњака из Института за заштиту споменика из Липљана.

Ахтисаријев план захтева од Београда „враћање археолошких и етнолошких предмета“ из Београда (око 2 000 артефаката), а притом не дозвољава процес на којем би се утврдио статус тих 2 000 предмета, као и статус 20 000 артефаката и уметничких експоната, архива, милион књига на српском језику и других „предмета културе“ који су након 1999. остали у музејима Приштине и других градова на Косову и у „приватним колекцијама“ становника Косова (више о тој теми види Б. Јокић: Институционална заштита српске културне баштине на Косову и Метохији).

На основу горе изнетог, очигледно је да чак и у темама децентрализације и заштите верског и културног наслеђа на Косову – дакле, темама о којима се највише расправљало на бечким преговорима – решења у Ахтисаријевом плану не да не представљају некакав компромис, већ не представљају чак ни механичку средину између албанских и српских захтева, него иду директно у прилог албанским захтевима. С ама процедура имплементације и надзора чак и тих и таквих решења по правилу се ставља у руке институција у којима Срби учествују тек као мањина - без могућности да пресудно утичу или бар блокирају доношење финалних одлука. Већину потребну за одлучивање чине било сами Албанци, било Албанци и представници међународне заједнице.

Ахтисаријева галантност према косовским Албанцима уочљива је и у различитом третирању важности рокова за спровођење одређених решења из његовог плана. На пример, Србија је дужна да горепоменуће артефакте „врати“ Приштини у року од 120 дана, а архиве и катастар у року од 6 месеци, док је за албанску страну „приоритет“ да изврши реституцију имовине, укључујући и ону СПЦ, али без навођења рокова, чак ни за отпочињање процедуре која је компликована и дуготрајна и у добро уређеним државама. Затим, Косовски заштитни корпус се распушта тек после годину дана, док је повратак расељених лица остављен за неки потпуно неодређен тренутак у будућности.

Компромис се не маже на 'леб

Поред питања децентрализације и заштите верске и културне баштине, једна једина рунда преговора у Бечу односила се на економско-правна питања. Сувишно је понављати да том приликом ништа није договорено, већ да је решења – уз формално консултовање некаквих „писмених“ предлога обе стране – у ствари потпуно својевољно и методом слободне процене „зготовио“ постмодерни Херр Флик, односно представник ЕУ, Штефан Лене. И наравно – већ почињен сам себи да звучим као покварена плоча - његова су решења, које је Ахтисари унео у свој план, катастрофална за српску страну:

- Сва покретна и непокретна имовина бивше СРЈ и Републике Србије на територији Космета, јавна предузећа и друго биће пренета на Косово (осим приватне имовине, у коју спада и пословна, за коју Срби треба да се изборе на судовима који су састављени од Албанаца и понеког странца).

- Све приватизоване фирме и оне које треба тек да се продају прелазе на „старање“ новој институцији под влашћу „међународних представника“ (наравно, практично нема никаквог обештећења нити Србије, ни Срба који су радили у тим фирмама)

- Спољни дуг Косова биће „у преговорима Приштине и Београда“ и то „на принципима сукцесије бивше СФРЈ“ - што је захтев који је Београд у Бечу одбацио доказавши, позивајући се на мишљење Бадинтерове комисије, да Косово није сукцесор, јер није имало статус републике СФРЈ.

Заштити приватне својине, проблемима у вези са протеком законских рокова који су

доводили до губљења и(ли) нелегалног стицања права услед непостојања слободног приступа институцијама, нелегалности и нелегитимности процеса приватизације и ликвидације предузећа - једном речју, читавом низу проблема које је Београд истицао, Ленеов део Ахтисаријевог плана или се не бави или их само начелно помиње - поклањањући пуно поверење „објективности“ и „чврстости“ косовских институција.

Уз једва дотакнуту тему „права заједница“, ове четири теме обухваћене у четири анекса Ахтисаријевог предлога чиниле су такозвана техничка, или „нестатусна“ питања (да ли је тај концепт погрешан од почетка тема је за посебну расправу), која су била предмет прошлогодишњих „преговора“ у Бечу. По речима Александра Симића, члана српског преговарачког тима, теме чија решења су обухваћена у осталих осам анекса Ахтисаријевог плана ниједном нису биле на дневном реду бечких преговора, док је питање свих питања, будући статус Косова, као тема био на дневном реду само једном - 24. јула прошле године. Закључак из овога није тешко извести и бар ту се „за све оне са коефицијентом интелигенције вишим од 60“, са Ахтисаријем треба сложити.

Косово „hostile take-over“

Чини се да је Ахтисари своје решење статуса Косова написао и пре него што су отпочели преговори у Бечу. Сами преговори били су „позориште“ намењено међународној јавности, ради лакшег прогуравања наметнутог решења, а козметички уступци косовским Србима у питањима децентрализације и заштите верске и културне баштине, треба да послуже као шаргарепа српској страни, односно да закрпе вршетећу нелегитимност његовог плана. Мартијев План је провидан, а у случају да успе да добије проћу на Савету безбедности, два момента била би кључна:

1. На крају прелазног периода од 4 месеца, суштински сва законодавна и извршна власт са УНМИК-а прелази на власт Косова. Након 9 месеци од усвајања Решења (има ту и симболике - након 9 месеци и дете се радја) следе општи и локални избори – и то на основу бирачких листа које су прављене без расељених Срба (и на којима се налази између 200 000 и 400 000 Албанаца досељених из Албаније након 1999, плус око 50 000 Албанаца који живе у западној Македонији и у југоисточном делу Црне Горе, а који гласају и тамо где заиста живе, али и на Косову, по потреби), и на којима се не налази око 200 000 Срба протераних са Косова који данас живе у Србији. Након оваквих избора Албанци ће конституисати централну и локалну власт и изградити институције и органе неопходне за функционисање независне државе, којима ће практично легализовати етничко чишћење извршено над Србима, Ромима,

Мартијев план

Пише: Василије Д. Мишковић
уторак, 06 фебруар 2007 23:00

Бошњацима и другим неалбанцима.

2. Мандат међународног цивилног представника престаће онда када Међународна група за надзор утврди да је Косово извршило примену Решења - прва ревизија статуса имплементације Решења је након 2 године - и сада се може рећи да је то заправо рок до којег је Ахтисаријевим планом одложен почетак „ненадгледане“ независности Косова.

Бечки преговори, сада се види, били су само забава за наивну публику, завеса иза које се скривао пр(а)ви план овог финског „миротворца“. Сада су и Срби научили одакле му надимак МОКА.(2)

Фусноте:

1. 1. Информације о ставовима српске и албанске стране узете су из интервјуа чланова приштинског и београдског тима домаћој и страној штампи, а Ахтисаријев предлог је доступан на адреси www.unosek.org

2. Противници Ахтисаријеве кандидатуре за председника Финске, својевремено су му, користећи иницијале његовог имена Мартти Оива Калеви Ахтисаари, наденули надимак МОКА који у финском сленгу значи „онај који зезне ствар“ (енгл: „Screw-up“)